

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

FilmoTeca
de Catalunya

filmoteca.cat

EXPOSICIÓ I CICLE

CINECLUBISME: EL PÚBLIC S'ORGANITZA

EN EL 40è ANIVERSARI DE LA FEDERACIÓ CATALANA
DE CINECLUBS

Exposició

24 d'octubre 2019 / 12 de gener 2020

Accés gratuït

Plaça Salvador Segal, 1-9
08001 Barcelona
filmoteca@informacio@gencat.cat

filmoteca.cat

40
FEDERACIÓ CATALANA DE CINECLUBS
1978-2018

FilmoTeca
de Catalunya

 Generalitat
de Catalunya

Exposició i cicle 'Cineclubisme: El públic s'organitza'
Del 24 d'octubre de 2019 al 12 de gener de 2020

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Una exposició i un cycle reivindiquen el cineclubisme català

La mostra 'Cineclubisme: El públic s'organitza', del 24 d'octubre de 2019 al 12 de gener de 2020, commemora el 40è aniversari de la Federació Catalana de Cineclubs, i es completa amb un cycle de films representatius de la seva història

La inauguració de l'exposició, dijous 24 d'octubre, coincideix amb la celebració de la VI Setmana del Cineclubisme Català i el lliurament dels Premis Jose Maria Nunes de la Federació Catalana de Cineclubs

Una exposició i un cycle commemoren el 40è aniversari de la Federació Catalana de Cineclubs i posen en relleu la tasca imprescindible d'aquesta entitat en la difusió de la cultura cinematogràfica arreu del territori català. La mostra va més enllà d'aquesta data i repassa i explica el fenomen del cineclubisme al nostre país, i es completa amb una selecció de pel·lícules que han estat importants a través del temps per a aquesta manifestació cultural. Tot plegat coincidirà a més amb la VI Setmana del Cineclubisme Català, que se celebra del 24 al 27 d'octubre, i amb l'acte de lliurament dels Premis Jose Maria Nunes de la Federació Catalana de Cineclubs. Un cop acabada l'exhibició a la seu de la FilmoTeca al Raval, l'exposició viatjarà a altres ciutats com Reus, Granollers i Castellar del Vallès.

Des dels primers temps del cinema, l'espectacle popular va competir amb una visió més propera al coneixement i al gaudi. En barris obrers que buscaven la protecció que l'educació podia facilitar en un món sense miraments socials, en societats burgeses que cercaven l'alta cultura en allò que havia nascut com a espectacle de fira, comencen a aparèixer per tot el món grups de persones que s'associen per projectar films i discutir sobre o a partir d'aquests. Han nascut els cineclubs, també associats a les avantguardes artístiques.

Al nostre país, durant el franquisme, els cineclubs van ser petits espais dotats d'una llibertat que, tot i controlada, permetia discutir sobre temes o imatges poc habituals en la propaganda del règim. Amb la democràcia, aquesta dinàmica va ser substituïda per una alternativa al cinema comercial i a la progressiva desaparició de moltes sales de cinema. Aquesta flama continua viva avui i de manera significativa a capitals de comarca i a ciutats on el cineclub és el millor espai per veure bon cinema en pantalla gran. Els cineclubistes, com a representants de la societat civil organitzada, participen en les polítiques culturals del seu municipi. Aglutinen espectadors que, des de les seves entitats, es converteixen en actius programadors de cinema. El 2019 són 54 els cineclubs federats provinents de tots els territoris de parla catalana. Són el públic organitzat.

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

L'exposició *Cineclubisme: El públic s'organitza*, comissariada per Juan Manuel Garcia Ferrer, celebra el 40è aniversari de la Federació Catalana de Cineclubs i es podrà visitar gratuïtament del 24 d'octubre de 2019 al 12 de gener de 2020.

Un cicle de pel·lícules que han marcat la trajectòria dels cineclubs a Catalunya completa l'exposició. S'hi podran veure films com *Rashomon* (Akira Kurosawa, 1950), *El àngel exterminador* (Luis Buñuel, 1962), *Els amors d'una rossa* (Milos Forman, 1965), *Fahrenheit 451* (François Truffaut, 1966), *Annie Hall* (Woody Allen, 1977), *Stranger Than Paradise* (Jim Jarmusch, 1984), *Au revoir les enfants* (Louis Malle, 1987), *El sabor de les cireres* (Abbas Kiarostami, 1997), *Mones com la Becky* (Joaquim Jordà, Núria Villazán, 1999), *4 meses, 3 semanas, 2 días* (Cristian Mungiu, 2007), *La cinta blanca* (Michael Haneke, 2009) o *Una mujer fantástica* (Sebastián Lelio, 2017).

Actes de la inauguració de l'exposició 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Dijous 24 d'octubre

17.00 h

Visita guiada a l'exposició per a premsa, amb el comissari Juan Manuel Garcia Ferrer

19.00 h

Inauguració de l'exposició

20.00 h a la Sala Chomón

Inauguració de la VI Setmana del Cineclubisme Català i lliurament dels Premis Jose Maria Nunes. Actes presentats per Tariq Porter, president de la Federació Catalana de Cineclubs, i Juan Manuel Garcia Ferrer, comissari de l'exposició.

Si voleu confirmar l'assistència a qualsevol d'aquests actes o concertar alguna entrevista contacteu amb:

Jordi Martínez: jmartinezmallen@gencat.cat

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

VI Setmana del Cineclubisme Català

L'arrencada de l'exposició i el cicle dedicats als cineclubisme coincideix amb una nova edició de la Setmana, que inclou dos films clàssics i dues produccions contemporànies, a més del lliurament dels Premis Jose Maria Nunes. Aquests són els títols programats:

Smultronstället *Fresas salvajes*

Ingmar Bergman, 1957. Int.: Victor Sjöström, Bibi Andersson, Ingrid Thulin, Gunnar Björnstrand, Max von Sydow, Gunnel Lindblom. Suècia. VOSE. 85'. 35mm

Un vell professor va, en companyia de la seva jove, a la universitat on va donar classes per rebre un homenatge. L'aparició d'una autoestopista li fa recordar el passat. Somni i realitat es barregen en repassar la seva existència malgastada. Un film de gran densitat dramàtica i psicològica que constitueix una de les referències

fonamentals en la carrera d'Ingmar Bergman. Aquest film també inaugura el cicle que acompanya l'exposició.

Dijous 24 d'octubre / 20.00 h Sala Chomón

Presentació a càrrec de Tariq Porter, president de la FCC, i Juan Manuel García Ferrer, comissari de l'exposició. Lliurament dels Premis Jose Maria Nunes.

Pather Panchali *La canción del camino*

Satyajit Ray, 1955. Int.: Kanu Banerjee, Karuna Banerjee, Subir Banerjee, Runki Banerjee, Uma Das Gupta. Índia. VOSE. 115'. Digital.

És la primera pel·lícula de Satyajit Ray i l'inici de la "Trilogia d'Apu" (completada amb *L'invicte* i *El món d'Apu*), en la qual es descriu amb realisme poètic la vida d'una família pobre de la zona de Bengala. "Una confrontació entre el cinema de tendències naturalistes, descriptives de la vida quotidiana d'una petita localitat

propera a la capital, i una crítica soterrada de molts elements en què se sustenta la cultura hindú; tot això a través d'un discurs eminentment poètic i d'una força avui dia gegantina" (Quim Casas). Pel·lícula escollida per Isaki Lacuesta, guanyador del Premi Jose Maria Nunes 2018 al millor film català.

Divendres 25 d'octubre / 21.30 h Sala Laya

Presentació a càrrec de Pablo Sancho París (FCC).

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Donkeyote

Chico Pereira, 2017. Gran Bretanya-Espanya-Alemanya. VE. 86'. Digital.

Manolo, a 73 anys, encara vol viure la seva aventura més gran: caminar amb el seu ase Gorrión el sender de les Llàgrimes, una llarga ruta pels Estats Units que rememora el desplaçament forçós dels indis cherokees. La pel·lícula ha estat triada pel festival L'Alternativa, guanyador del Premi Jose Maria Nunes 2018 a l'entitat vinculada al cineclubisme.

Dissabte 26 d'octubre / 21.30 h Sala Laya

Presentació a càrrec d'Olga Iglesias (FCC) i Cristina Riera, de L'Alternativa.

América

Erick Stoll, Chase Whiteside, 2018. EUA. VOSC. 76'. Digital

Una història inspiradora i emotiva sobre tres germans incompatibles que han de cuidar junts d'América, la seva àvia de 93 anys. Ocupar-se de les necessitats quotidianes de l'anciana els obliga a encarar l'abisme que separa els anhels adolescents de les responsabilitats dels adults. Premi Don Quijote de L'Alternativa 2018.

Diumenge 27 d'octubre / 21.30 h Sala Chomón

Presentació a càrrec d'Eva Campos (Cineclub Xiscnèfils de Cerdanyola del Vallès) i Àlex Portolés (vici-president de la FCC).

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Premis Jose Maria Nunes 2019

El dia 24 d'octubre es lliuren els Premis Jose Maria Nunes de la Federació Catalana de Cineclubs. Els guardonats aquest any són:

Premi a la personalitat o institució: **Imma Merino**

Per la seva implicació en la defensa del cineclubisme i del cinema en general i com a una de les primeres dones en dedicar-se a la crítica cinematogràfica a Catalunya. Per impulsar la iniciativa del Cinema Truffaut a Girona, mantenint una exhibició en V.O. que d'altra manera no es donaria a la ciutat. Per la seva activitat acadèmica i la seva habitual participació en cineclubs que transcendeixen de la gran Barcelona.

Premi al fet cineclubista: **Cineclub Sabadell**

Per la recuperació d'un film mític d'un cineasta local, en relació a la ciutat de Sabadell, per la col·laboració amb una institució d'àmbit nacional com és la FilmoTeca de Catalunya i per la promoció de la producció d'un documental arran de l'activitat, en un traspàs generacional que va de Llobet Gràcia als cineastes actuals.

Premi a la millor producció catalana de l'any: ***Entre dos aguas***

El jurat d'aquesta edició dels premis ha estat format per:

- Emma Fernández, secretària i representant de la junta de la Federació Catalana de Cineclubs.
- Carles Font, president del Cineclub Diòptria de Figueres.
- Montse Majench, vicepresidenta de Dones Visuals.

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Breu història del cineclubisme

En l'origen, un cineclub està format per un grapat de gent, públic de cinema, que potser inicialment no es coneix entre si, però que comparteix una mateixa afició: el cinema. Per programar i projectar les pel·lícules del seu interès, i per parlar, debatre, etc., sobre aquestes, s'associen i formen un cineclub. Una llarga història s'acumula ja al voltant d'aquests moviments socials i culturals.

Els primers cineclubs

La historiografia oficial parla d'una sèrie d'iniciatives en el si de la burgesia il·lustrada. Bàsicament, amb dades tretes de les —en ocasions divergents— fonts disponibles: va costar que l'espectacle de barraca que va començar sent el cinema fos apreciat culturalment. Al voltant dels anys deu del segle XX van començar a formar-se a Itàlia grups d'espectadors que es reunien per parlar de *films d'art*. Però tots els textos assenyalen França com a bressol del concepte de cineclub tal com l'entenem ara. El 12 de juny de 1920 va tenir lloc, a París, la reunió inaugural del cineclub pioner creat per Louis Delluc, Georges Denola i Charles de Vesme, membres del comitè de redacció de *Le Journal du Ciné-Club*, i és el 1921 quan Ricciotto Canudo en funda un de similar, el Club des Amis du Septième Art. La primera projecció amb presentació i col·loqui posterior organitzada per *Le Journal du Ciné-Club* va ser la de *Das Cabinet des Dr. Caligari* (*El gabinet del doctor Caligari*), el 14 de novembre de 1921, al cinema Colisée de la ciutat.

Extensió del cineclubisme

El novembre de 1924 es constitueix el Ciné-club de France, amb responsables com Germaine Dulac o Jacques Feyder. A Anglaterra, al seu torn, el 1925 es funda la Film Society, en la qual col·laboraran John Grierson, Paul Rotha o Tony Richardson, i per tot Europa comencen a sorgir cineclubs que adquireixen un cert renom. És el cas del Filmclub d'Amsterdam, el Film Club de Brussel·les, els Amics del Cinema de Moscou o les sessions que va organitzar Luis Buñuel a la Residencia de Estudiantes de Madrid (1927) i que derivarien en el Cine-Club Español (1928), on va treballar amb Ernesto Giménez Caballero.

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Cineclubs pioners a Catalunya

A Barcelona habitualment se cita el Cineclub Mirador, fundat per Guillermo Díaz-Plaja i Sebastià Gasch, com a cineclub pioner (la primera sessió va ser el 29 d'abril de 1929), si bé se n'han localitzat de més antics, com el Club Cinematográfico d'Horta (1923). Tanmateix, estudis recents parlen de la possible existència de cineclubs previs que, en lloc de sorgir per mitjans burgesos, escampaven la bona nova per barris obrers.

Reescrivint la història oficial

Potser ja és hora, doncs, de reescriure la història oficial. Aquesta idea sobre l'aparició d'un altre tipus de cineclubisme allunyat dels cercles benestants es pot estendre i ampliar. Dins de l'ambient combatiu d'inicis d'un segle XX marcat per la voluntat d'àmplies capes de la població d'organitzar-se per tal d'aconseguir una formació que els defensés de la pressió exercida en una societat capitalista, està ja totalment documentada l'existència, el 1913, en mitjans anarquistes de París, d'una primera associació, Cinéma du Peuple, amb totes les característiques que s'atribueixen a un cineclub. Segur que n'apareixeran encara d'altres previs, i no necessàriament a París.

Franquisme i transició

Cineclubs importants, que es van crear en ple franquisme, continuen funcionant. Però potser va ser durant el final del franquisme i la Transició quan es va viure la gran eclosió de la postguerra quant a l'aparició i l'activitat dels cineclubs. Inusitats llocs de trobada i discussió en una època en què estava totalment restringit el dret de reunió i expressió, van aparèixer cineclubs de tota mena, alguns dels quals ben potents. Molts van sorgir emparats, no sense problemes, per la protecció que, mínimament, podia oferir l'Església. D'altres ho van fer amb l'aixopluc d'alguna institució d'un altre tipus. Caldria dedicar una exposició a part als cineclubs dels instituts de cultura estrangers (italià, alemany, francès, nord-americà, etc.) que, utilitzant la seva valisa diplomàtica, van possibilitar la visió d'un cinema que aquí ens estava vetat.

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

El ritual cineclubista

Els cineclubs sempre han tingut un cert ritual, centrat bàsicament en la **presentació del film**, la seva **projecció** i un **col·loqui** posterior, prolongat, molt sovint, si la sessió realment s'ho val, al cafè de la cantonada.

La recerca de documentació

Per preparar les sessions, els cineclubs recorren a documentació, tant cinematogràfica com d'altres tipus. Especialment abans de l'aparició d'Internet, un camí per trobar-la, sobretot per als cineclubs de Barcelona i rodalia, era anar a la biblioteca de la Filmoteca. Els fons d'aquesta provenien originalment, al marge dels aleshores preexistents a la seu barcelonesa de la Filmoteca Española, de dos grans fons previs. Un va ser el corresponent a la Col·lecció Cinematogràfica Catalana (CO. CI. CA) de Miquel Porter i Moix i l'altre, el de Delmiro de Caralt. A partir de la documentació recollida, els cineclubs preparen la sessió i elaboren tota una sèrie de material molt variat.

Miquel Porter Moix a la seu de CO.CI.CA. (Fotografia de Lluís Vidal)

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Reflexionar sobre el que es veu: La presentació i el col·loqui

El que simbolitza i representa millor el ritual associat a un cineclub és, sens dubte, la presentació i el col·loqui de la sessió. En diverses èpoques, aquesta activitat, aquest moment d'inusual temps compartit que segueix atorgant avui en dia molta significació als cineclubs, va ser un dels elements més dinamitzadors de la societat.

Miquel Porter i Moix, que va ser capdavanter i mestre de molta gent en aquesta tasca, per calibrar el to amb què havia de conduir el col·loqui, classificava mentalment el públic en diversos apartats. Als de ciutat els classificava com a conills de platja, però després també hi havia els de plana, els de bosc i els de muntanya. Cada mena de públic, deia, tenia les seves reaccions: "La gent de prop de la costa era molt més extravertida i els podies explicar més coses amb el convenciment que ràpidament ho captarien. En canvi, el conill de bosc podia saltar de darrere d'una mata amb una pregunta inesperada, i el conill de muntanya era encara de reaccions més complexes, extraordinàriament comprensiu, com els altres, però molt més tosc. Costava més fer-los parlar, els havies de provocar una mica" (declaracions recollides en un llibre dedicat a Miquel Porter i Moix del Cineclub Associació d'Enginyers).

Durant el franquisme, en un col·loqui de cineclub es podia arribar a discutir de tot. Molts estaments asseguren que aquesta pràctica de la presentació d'un tema i la discussió en públic va ajudar a formar molta gent del país, de la qual es van nodrir en bona part els partits polítics a la Transició.

Agnès Varda i José Luis Guerín a la Jornada del Cineclubisme, Santa Coloma de Gramanet, 2014

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Què programen els cineclubs a Catalunya?

En les sessions de cineclub, atès el variat caràcter de les associacions que els constitueixen i de les persones que els regeixen, es projecta tot tipus de cinema, però si s'ha d'assenyalar el que es programa més (majoritàriament en versió original), podríem parlar del cinema corresponent a les àrees següents:

- Cinema compromès políticament o socialment
- Clàssics
- Cinema amb nous llenguatges cinematogràfics
- Cinema català
- Cinema d'autor
- Cinema infantil

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Breu història de la Federació Catalana de Cineclubs (FCC)

Reclamada des de la República, la Federació Espanyola de Cineclubs no es constitueix, després de moltes discussions, fins a l'any 1957. Ella mateixa, i més tard disgregada en *vocalies* territorials, va canalitzar en èpoques difícils la voluntat normalitzadora de molts cineclubs. D'altra banda, totes les tasques associades a la Federació topaven amb el burocratisme i les dificultats imposades per un règim que no reconeixia el dret de reunió. El 1978 la Vocalia Catalanobalear de la Federació Espanyola de Cineclubs es comença a autodenominar *Federació Catalana de Cineclubs*, a l'inici d'un període que es cristal·litza el 1982 amb el seu registre oficial com a associació plenament constituïda, de la qual s'aproven els estatuts el 1983. Una època de normalitat, sempre amb moments de dificultats econòmiques, comença i arriba fins als nostres dies.

Avui, la Federació Catalana de Cineclubs —que engloba cineclubs de Catalunya, les Illes Balears, el País Valencià i Andorra— i la Federación de Cineclubes de Galicia són les úniques actives a Espanya.

L'objectiu de la Federació Catalana de Cineclubs és incentivar l'activitat cinematogràfica als territoris de parla catalana. Per això, afavoreix la creació, el funcionament i la col·laboració d'entitats —principalment cineclubs— que contribueixin a l'exhibició i la reflexió al voltant del cinema. Ho fa oferint serveis d'assessorament, formació i suport als mateixos cineclubs i a associacions o administracions, i promovent, a través de cursos i altres activitats pedagògiques, la formació de nous públics i la consolidació dels existents.

D'altra banda, la Federació Catalana de Cineclubs defensa, com a ens que aglutina la pràctica totalitat dels cineclubs al territori, els interessos d'aquests davant les administracions públiques, la indústria cinematogràfica i altres interlocutors.

1	30	29	28	27	26	25	24	23	22
2	CINE CLUB HORTA								21
3	SOCI N.º 448-A								20
4	Sr. CINE CLUB INGENIERS								19
5	Diagonal, nº 999								18
6	CENTRE PARROQUIAL Feliu i Codina. 7-9								17
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

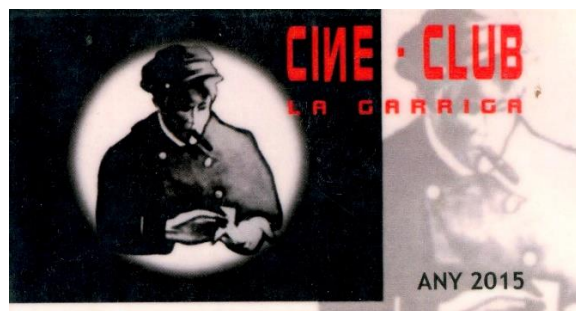
La Federació Internacional de Cineclubs (FICC/IFFS)

El 1986 la Federació Catalana de Cineclubs entra a formar part com a membre associat (amb veu, però sense vot) de la Federació Internacional de Cineclubs (FICC) i n'és totalment reconeguda com a membre de ple dret el 2001. Creada a Cannes el 1947, la Federació Internacional de Cineclubs fomenta reunions (com l'assemblea general i les conferències mundials de cineclubs) entre els seus membres i intenta consolidar una xarxa potent de contactes, notícies, possibles programacions i distribució de films entre els cineclubistes de tot el món.

Premis Quijote

Per donar a conèixer la seva existència i facilitar la seva distribució, la Federació Internacional de Cineclubs atorga el Premi Quijote a la millor pel·lícula per a cineclubs en diversos festivals de tot el món.

La Federació Catalana de Cineclubs deixa que els membres dels cineclubs federats optin a assistir a festivals d'arreu del món per ser membres dels jurats que atorguen aquest premi. És una oportunitat única per als afortunats per conèixer altres membres del cineclubisme mundial i cineastes internacionals. L'Alternativa, Festival de Cinema Independent, que té lloc a Barcelona, és un d'aquests festivals internacionals.

Dossier de premsa 'Cineclubisme: El públic s'organitza'

Present i futur

Malgrat els canvis radicals que ha patit l'exhibició cinematogràfica els últims anys, el nombre de cineclubs federats a la Federació Catalana de Cineclubs ha anat augmentant progressivament, amb 54 cineclubs a finals de 2018. La proporció de cineclubs federats a Barcelona, que a la darrerria de 1976, segons un estudi de Josep Torrell, era d'un 41%, ha baixat fins al 6%, segurament perquè la gran ciutat és plena d'alternatives a la seva possible oferta.

D'una banda, uns quants cineclubs de ciutats mitjanes són realment potents, amb una oferta cinematogràfica d'alçada, mentre que, d'altra banda, sorprèn la constància d'altres cineclubs a pobles petits, on els nombres d'espectadors de les sessions arriben, de vegades, a ser un percentatge notable de la població local.

En molts llocs de la geografia mundial, el cineclub és ja l'única possibilitat per veure cinema en pantalla gran de manera continuada al llarg de l'any. Això i la seva organització ja estructurada en xarxa han contribuït que, a partir de 2018, l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC) i la Filmoteca escollissin la xarxa de cineclubs federats per ser la protagonista d'un projecte, FilmoXarxa, amb el qual aquestes institucions volen cobrir un dels seus objectius: que el cinema continuï arribant a tot el territori. Mitjançant la FilmoXarxa, l'ICEC posa a l'abast (inicialment només dels cineclubs) un catàleg de films europeus inèdits amb premis en festivals internacionals, pel·lícules de distribuïdores catalanes, bàsics del cinema català i documentals de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, tots en versió original i subtitulats al català.

El cineclubisme en xifres

Resum de l'any 2018 (respostes donades per 43 cineclubs dels 54 federats):

Número de sessions: 1.341

Número d'espectadors: 79.881

Mitjana d'espectadors per sessió: 59,57

Sessions en versió original subtitulada: 64,80%

Sessions en llengua catalana (En versió original, subtitulada o doblada): 26,30%

Sessions de producció catalana: 13,80% (Al 2016 en sales comercials va ser el 8,70%)

Cineclubs inscrits a la Federació Catalana de Cineclubs el gener de 2019